

Η ΠΡΩΤΗ ΜΝΕΙΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΒΑΡΔΑΡΙΩΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΥΠΟ ΤΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΥΠΟ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝ. ΕΚΚΛ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπὶ Νικηφόρου ἔχομεν χρησιμοποίησιν αὐτῶν ὡς σωματοφυλάκων ἐν τῷ Παλατίῳ (Κυριακίδου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 515). Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ θεωρήσωμεν ὡς βέβαιον ὅτι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 963—69, ἐπὶ Νικηφόρου, ὄχι μόνον ἔχει ἤδη συντελεσθῆ ἡ ἐγκατάστασις των, ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ τῆς ἐν τῷ Παλατίῳ ὑπηρεσίας κατέλαβον κανονικὴν θέσιν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Βυζαντίου. Ὅθεν φυσικῶς ἀνέκυψε τὸ πρόβλημα τῆς ἐκχριστιανίσεως αὐτῶν, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ μεταδίδῃ τὸν πολιτισμὸν διὰ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν βαρβάρων. Τοῦτο ὡδήγει εἰς ἐξημέρωσιν (1). Τὸ ζήτημα εἶναι πότε εἶναι πιθανὸν ν' ἀνελήφθῃ αὐτὴ ἡ προσπάθεια. Φυσικὸν εἶναι νομίζω νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ ἱεροποστολικὴ ἐνέργεια θὰ ἔγινε μετὰ τοὺς χρόνους Νικηφόρου Φωκά καὶ μᾶλλον εἰς εἰρηνικοὺς χρόνους καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ μετὰ τὴν νίκην τοῦ Τσιμισκῆ κατὰ τῶν Ρώσων (971) καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 976, ὅτε μὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἤρχισεν ἡ ἐπανάστασις τῶν Σισμάν (2). Ἐπειδὴ δὲ τῷ 972 τὸ βραδύτερον ἐξεδόθη τὸ γνωστὸν τακτικὸν τοῦ Τσιμισκῆ (ἀνωτ. σ. 91), ἐν ᾧ οὐδεμίᾳ νεωτέρα ἐπίσκοπῇ μετὰ τὴν τῆς Κασσανδρείας παρουσιάζεται, πρέπον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ παρὸν τακτικόν, ὕπερ στερεῖται τοῦ α'. μέρους (ἦτοι τοῦ καταλόγου τῶν μητροπόλεων καὶ αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκοπῶν), ἀποτελεῖ εἴτε δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ β' μέρους, ἐπειδὴ κυρίως (3) εἰς αὐτὸ ἐπῆλθον με-

(1) Γ. Κονιδάρη: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὡς πολιτιστικὴ δύναμις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Χερσ. τοῦ Αἴμου. Ἐν Ἀθήναις, 1948.—Παρθενίου Πολάκη: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ κόσμος τῶν Βαρβάρων, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1951.

(2) Ὅπως θὰ δειχθῆ, καὶ εἰς τὰς μικρὰς μελέτας ποῦ θὰ ἀκολουθήσουν, ἐκ τῶν ἱστ. τοῦ Κεδρηνοῦ (II, 434) λεγομένων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σισμάν 969, ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 976 διηύθυνε τὴν ἀρχὴν τοῦ σηματοδοτούμενου «νέου Μακεδονικοῦ κράτους» ὁ υἱὸς τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος συνεδέθη μὲ τὰ Βοδενά τῆς Μακεδονίας κατὰ ἕνα ἕνα ἢ ἄλλον τρόπον, διότι αὐτόθι τὸ λείψανόν του ἔτυχε μεγάλου σεβασμοῦ. Τῷ 977 ἢ 980 ἀφῆκε τὴν ἐπαναστατικὴν ἀρχὴν ὁ Δαβίδ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ γίνῃ μοναχός, εἰς τὸν ἀδελφόν του Σαμονήλ.

(3) Νέα μητρόπολις παρουσιάζεται μία, ἡ τῆς Κολωνίας (Parthey σ. 128).

ταβολαί, εἴτε πρώτην ἔκδοσιν τῶν πρώτων χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Βασιλείου τοῦ β' Βουλγαροκτόνου, πάλιν ὅμως τοῦ β' μέρους διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω λόγον. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦτο συσχετίζεται πρὸς τὴν χρονολόγησιν τοῦ ὄλου τακτικοῦ, ἔξαρτωμένην καὶ ἐκ τῆς ἔξακριβώσεως τοῦ πιθανοῦ χρόνου ἰδρύσεως τῶν λοιπῶν νέων ἐπισκοπῶν τοῦ Θεσσαλονίκης, περὶ ὧν ὁ ἀνωτέρω πίναξ (σελ. 91) διὰ τοῦτο παρίσταται ἀνάγκη νὰ συνεχίσωμεν, διότι τὸ ἔξαγόμενον τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων εἶναι, ὅτι γεννᾶται ἀμφιβολία ἐὰν ἡ νέα δημιουργία ἐπισκοπῶν δύναται νὰ τεθῇ εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Τσιμισκῆ (972—76) ἢ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀρχῆς Βασιλείου τοῦ Β' τοῦ μετὰ ταῦτα βουλγαροκτόνου (976—80).

Ἐπὶ τούτοις δὲ ἐπικροτοῦμεν τὸ συμπέρασμα τοῦ συναδέλφου κ. Κυριακίδου λέγοντος ὅτι, «Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Βασιλείου Β. ἡ ἐγκατάστασις τῶν Οὐγγρων—Τούρκων εἶναι ἤδη συντετελεσμένη εἰς τὰς μεθοριακὰς περιοχάς, πιθανῶς ὡς ὄροφυλάκων κλεισουργῶν, καθ' ὃν τρόπον ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Β'. (685—95 καὶ 705—711) εἶχεν ἐγκαταστήσει Σλάβους εἰς τὰς κλεισούρας τοῦ Στρουμόνος καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου Α'. καὶ Ἰωάννου τοῦ διαδόχου του (1081—1118—43) φυλετικῶς συγγενεῖς πρὸς τοὺς Τούρκους Κομάνοι καὶ Πατζιναίκα ἐγκαθίστανται εἰς τὰ συνορεύοντα πρὸς τὴν περιοχὴν αὐτῶν Μόγλαινα. Οὕτω κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιβ' αἰῶνος ἀπὸ τῶν Μογλαίνων μέχρι τῆς Ἀχρίδος ἔχομεν ἄλυσιν ἐγκαταστάσεων λαῶν τουρκικῶν, ὅπερ δὲν ἐλήφθη μέχρι τοῦδε ὅσον ἔπρεπε ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν κατὰ τὴν ἐθνολογίαν τῶν Μακεδονικῶν χωρῶν» (αὐτόθι σελ. 519—20).

Πρὸς μείζονα κατανόησιν τῶν ζητημάτων τῶν μελετῶν τούτων⁽¹⁾ παραθέτομεν καὶ τοὺς δύο ἀκολούθους πίνακας τῆς πολιτικῆς διαιρέσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψει αἰῶνας. Ἡ θεματικὴ ὀργάνωσις συνίστατο εἰς τὴν εἰς χεῖρας ἑνὸς στρατηγοῦ συγκέντρωσιν τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διοικήσεως, πρὸς μείζονα στερέωσιν τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους.

(1) Ἡ παρούσα εἶναι ἡ δευτέρα, μετὰ τὴν περὶ Μαΐνης (Θεολογία 1951 σελ. 652), ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ἐκκλησιαστικῶν βυζαντινῶν μελετημάτων, ἅτινα κατ' ἀρχὴν ἀναφέρονται εἰς τὰς μητροπόλεις καὶ ἐπισκοπὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ τῆς βορείου.

ΠΙΝΑΞ Β΄.

Τὰ θέματα τῆς Βορείου Ἑλλάδος κατὰ Κυριακίδην (Βολερόν).

